

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Sveriges lantbruksuniversitet
Hallfreda Egendom
Andreas Nypelius

FRAMSTÄLLAN OM MEDFINNANSIERING BEVATTNING HALLFREDA

2025-07-16

SLU Hallfreda Egendom

På Hallfreda egendom bedriver Sveriges Lantbruksuniversitet växtodling med spannmål, baljväxter, klöverfrödling och Raps på 302 hektar samt skogsbruk på ca 60 hektar. Med uppdrag att bruka marken på ett sätt som ger förutsättningar för forskning och utveckling samt ge en ekonomisk avkastning till SLU.

Bakrund

Hallfreda har under flera år haft en knackig ekonomi som under våren 2021 resulterat i en handlingsplan för att få en ekonomi i balans och en av åtgärderna där är ökade investeringar i dränering och bevattning på gården för att säkerställa skördar i ett förändrat klimat. Det som behövs på gården är att säkerställa höga jämna skördar för att uppnå en ekonomi i balans, för att uppnå det behövs investeringar i markanläggningar. Både bevattning och dränering.

Åtgärd

I en förste skede är det SLU:s lantbruksdrift på Hallfreda som ska investera i bevattning till 140 ha åkermark för sin produktion. Till en kostnad på omkring 13,5 miljoner, men för en merkostnad på 3,5 miljoner kan detta bevattningssystem utrustas med styrning som skulle utveckla detta från en produktions infrastruktur till en forskningsinfrastruktur.

Som första steg bygger lantbruksdriften en bevattningsdamm för att samla vattnet i då vi inte har förutsättningar på Gotland med att vattna direkt från någon kanal eller grundvatten. Utan behöver samla vatten från dräneringar och tidsperioder när det finns vatten.

I ett andra stegs byggs ett bevattnings system upp med 3 olika bevattningsmetoder upp för bevattning av lantbruksdriftens fält. Det är i detta skede som kompletterande utrustning skulle ge förutsättningar för forskning och utveckling och skapa en unik forskningsinfrastruktur för bevattning.

Mål uppfyllnad

Med denna extra investering ser vi på SLU att vi kan stärka vår närvaro på Gotland och även vår position som en viktig plats för forskning och utveckling för att möta utmaningar med vattenhushållning inom lantbruket. Vi hoppas att kunna göra detta tillsammans med Region Gotland och på detta sätt vara med och bidra till den regionala utvecklingen också och om mål och effekter som finns med i bland annat Vårt Gotlands 2040 och i den regionala mat och livsmedelsstrategin.

Vårt Gotland 2040

Åtgärden kommer att bidra till Gotlands regionala utvecklingsstrategi på flera olika sätt och nivåer. Uppifrån sett i RUSens utformning bidrar satsningen till 2 av 3 övergripande mål. 2målet Att vara en förebild i energi och klimatomställningen genom att både vara ett föregångar för gotländska lantbrukare och visa på lösningar samtidigt som forskning på platsen kan ge gotländska lantbrukare ett försprång i klimatanpassning med bevattning men också en fördel av att forskning sker i det gotländska klimatet. 3dje målet Att Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft, där åtgärden både gynnar Gotlandsstyrkeområde mat och livsmedel och stora delar av näringslivet inom en sektorn samt att det skapar en plats med goda möjligheter till att testa och utveckla ny kunskap inom forskning och utveckling.

Även effekt målen i RUSen kommer flera att kunna stärkas genom denna åtgärd med

3, *God beredskap och god förmåga att hantera samhällsstörningar.* Genom att bidra till att säkra upp lantbrukets vattenbehov och skapa förutsättningar för nya forskning på området stärks livsmedelsberedskapen och livsmedelsproduktionens resiliens i vattenfrågan

4, *God utbildningsnivå och goda förutsättningar för livslångt lärande.* En stärks universitets närvaro på ön ger ökade förutsättningar för högre utbildning.

7, *Säkrad tillgång till vatten av god kvalitet och kvantitet.* Bidra till att lantbruket kan lagra och utnyttja mer vatten och säkra livsmedelsproduktionen utan att tära på Gotlands känsliga grundvatten. Lantbrukets bevattningsbehov ses öka i framtiden som pekas ut i det regionala arbetet Vattnet i odlingslandskapet.

8, *Hållbara kretslopp.* Att lagra och spara mer vatten på ön minskar också övergödningen i östersjön från land och är med och skapar hållbara kretslopp på ön

9, *Säkrad biologisk mångfald.* Att bidra till mer vattenspeglar i landskapet gynnar den biologiska mångfalden och med en sådan här anläggning kan forskning om ytterligare kombinations effekter mellan produktion och biologisk mångfald skapas

10, *God konkurrenskraft och tillväxt i näringslivet.* Vatten tillgången är en av gotländska lantbrukets största konkurrensnackdelar mot övriga landets producenter vilket detta skulle kunna bidra till att minska

Inom prioriteringarna att säkra miljö och vatten nämns både investeringar i bevattningsdammar och hur detta kan bidra till effektmålen också. Även i prioriteringarna för innovation och förnyelse nämns SLU som en viktig part för att stärka specialiserings området Mat och livsmedel

En regional mat och livsmedelsstrategi för Gotland 2016-2025

I strategins beskrivning av livsmedelssystemet så har akademien med bland annat SLU en stark övergripande roll och SLU pekas ut som en utvecklingsresurs i strategin och denna investering stärker SLUs roll på ön inom forskning och innovation.

Även i den reviderade handlingsplanen pekas SLU Hallfreda specifikt ut som en viktig offentlig aktör på ön och SLU som relevant aktör i flera av de 10 prioriterade insatsområdena. Just denna investering skulle direkt kunna stärka flera av dessa insatsområden men framförallt 3 av dessa 3. Omställning till ett hållbarare Gotland, 4. Unika naturgivna förutsättningar för forskning, odling och förädling och nr 10, livsmedelsförsörjning och beredskap.

Framställan

SLUs lantbruksdrift kommer ta grund investeringen på omkring 13,5 miljoner samt att olika delar av SLU kommer kunna ta olika delar av investeringen för forsknings anpassningar men ännu saknas vissa medel till denna tillägsinvestering och efter att följt upp på flera olika finansierings spår verkar det svårt med finansieringen just till infrastrukturen och med det tids fönster vi har att jobba med. Utan de finansierings spår som finns är mer till finansiering av den kommande forskningen som kan komma på plats om och när infrastrukturen finns på plats.

Så just nu saknas 1-2 miljoner för att möjliggöra investeringen i forskningsinfrastrukturen.

SLU efterfrågar då om det finns någon möjlighet till en medfinansiering från Regiona Gotland?

Tidsplanen är också lite speciell, vi kommer tilldela upphandlingen 11/8 och skriva kontrakt 22/8 och måste då bestämma oss för om forskningsanpassningarna av investeringen ska med i investeringen.

Sveriges lantbruksuniversitet
Hallfreda Egendom
Driftsledare Andreas Nypelius